

61987

Diplomová práce: *Daniel Essertier: český pohled*

Autor DP: Sylvia Garciová

Vedoucí DP: Dr. PhDr. Renata Listíková, MCF

Oponent DP: PhDr. Catherine Ébert, PhD.

Výchozím meritem této diplomové práce je už to, že si autorka zvolila skutečně panenské území v historii francouzsko-českých vztahů v jejich podoblasti myšlenkové, vědecké a univerzitně-akademické, a že si tak sama ustavila podmínky, jež neumožňují pohodlnické kompilování, ale naopak vyžadují badatelskou práci v nejvlastnějším smyslu tohoto slova. Záslužnost této volby přitom nespočívá jen v určité náročnosti, kterou autorka uplatňuje vůči sobě samé, nýbrž v ještě dalším aspektu: stanovený cíl, tj. prozkoumat osobnost a dílo francouzského filosofa a sociologa Daniela Essertiera s akcentem na jeho české působení v letech 1920-1928 a na jeho úlohu v rámci čerstvě založeného *Institut Ernest Denis*, implikoval i nutnost načrtnout a pochopit jistý úsek dějin vědy a vědeckého myšlení, navíc v době zásadní, kdy se schylovalo ke změně paradigmatu (k „vědecké revoluci“ dle Kühnova pojetí), době, jejíž postižení je proto tím složitější. S. Garciová prokázala několikerou schopnost si s tímto úkolem poradit: znalostní orientaci na poli tehdejší filosofie a sociologie v jejich vsazenosti do struktury humanitních věd, jež v polemice s modelem věd přírodních a v zápase s tehdy ještě hegemonickým pozitivismem procházela přerodem; schopnost s příslušnými vědomostmi zacházet v procesu vlastní reflexe a nezastupitelně osobního zhodnocení, i když tady autorka mohla/měla jít od výchozího bodu referencí a dobových pramenů ještě dál (v. s. 2).

V tomto nárysu mi ovšem chybí jeden prvek. Zabývá-li se autorka zevrubně vztahem sociologie a psychologie, tak jak jej oba obory na konci XIX. století pojímaly a jak o něm vyjednávaly, neměla opominout Gustava

Le Bona a jeho průkopnický počin v oblasti psychologie davu; v této linii by se pak byl nabízel – zde ovšem nejde o opominutí, jen o obohacující „asociaci“ – také odkaz na Romainsův a Duhamelův unanimismus, který, aniž se tím samozřejmě literatura redukuje na odraz dějin ideí, svědčí o tom, nakolik problém vztahu jedince a sociálního celku i vztahu duševních a společenských pochodů a jevů magnetizoval „l'air et l'esprit du temps“.

Vnucují se vlastně ještě další souvislosti. Když S. Garciová píše o Essertierově kritice abstraktních filosofických, popř. jiných systémů, a o jeho důrazu na celostní přístup, nelze nepomyslet na souběžně se rozvíjející fenomenologii, a fortiori jsou-li 20. léta nazývána fenomenologickou dekádou. Otázka rozdílu mezi předmoderním a moderním myšlením, jíž se, jak autorka dokládá, Essertier také výrazně zanášel, vede zas ke Cassirerově trojsvazkové *Filosofii symbolických forem*, vzniklé rovněž v letech 20. (s vědomím, že jazykově a kulturně je tento autor už za hranicí tematu, tak jak je autorka vymezila). Rovněž spíše jako návrh k budoucímu bádání míním odkaz na Kratochvílovu a Bouzkovu studii *Od mýtu k logu*, jež znamenitě postihuje přechod od mytického k racionálnímu myšlení, a na soubor statí různých autorů *Epos, mytos, logos* (nemýlím-li se [ve chvíli, kdy dopisuji tento posudek, to bohužel nemohu ověřit, údaj a přesnou bibliografii dodám, jakmile to bude možné], je do ní zařazena i práce M. Halbwachse, myslitele, kterého S. Garciová také uvádí), a konečně Tardova teorie nápodoby asociuje Girardovo rozpracování pojmu mimetismus. A na závěr: když ve 30. letech Bataille, Caillois a Leiris zakládají *Collège de sociologie*, nelze tento akt vnímat jako v jistém smyslu důkaz úspěchu Essertierovy snahy i úsilí jeho souputníků o lepší, důstojnější postavení sociologie?

Rámcově bych S. Garciové doporučila, aby se ve větším odstupu vůči Essertierovi zamyslela nad opěrnými body jeho myšlení a možná kritičtěji posoudila, zda, popřípadě do jaké míry bylo poplatné jednomu z pilířů europocentrické doxy, přesvědčení o nadřazenosti racionalismu vůči mytické zkušenosti a archaické moudrosti, přesvědčení, jež spočívá na

našem přeceňování rozumu a karteziánského cogita, jež začal s poukazem na nedoceňování obrazotvornosti a jejích kognitivních možností (její fonction sapientielle) podkopávat Bachelard a jež zavrhoval také Fromm.

Velmi oceňuji, že se autorka kromě jediné výjimky (s. 19), kde zřejmě podlehla vlivu francouzského úzu, neproviňuje proti české interpunkci, tím spíš, že smysl pro ni tak krutě upadá. Naopak však měla být pečlivější při korektorském začišťování – fautes de frappe jsou početné (ss. 1, 3, 18, 19, 36...), stejně tak nepřesnosti vzniklé záměnami vazeb při reformulacích (např. s. 32, 38) a ledabylosti jiného druhu (rozdílný přepis Oikuméné x OYKOYMENH, s. 19 a 80). Nedostatečnou péčí o pravopis („échange culturelle“ a „ont trouve“, s. 78; „aéricaine“, s. 83) trochu strádá francouzské résumé.

Mutatis mutandis jsou však klady tohoto počinu, svědčící také o dobrém vedení a ve své rozmanitosti (stránka vědomostní, myšlenková, jazyková), tak výrazné, že s radostí diplomovou práci Sylvie Garcíové, kde jsem se dozvěděla mnoho zajímavého o francouzsko-českých vztazích dané doby, doporučuji k obhajobě.

Arnoštov, 8. 9. 2012

PhDr. Catherine Ébert, PhD.